

ROZUMÍME TECHNICKÝM NORMÁM?

(Stručná rekapitulace pro účastníky trhu se zaměřením na spotřebitele a malé a střední podniky)

Libor DUPAL, Jiří MOLÁK

Edice **top-normy**

(Vydáno v e-formátu – ke stažení [zde](#))

Publikace byla vytvořena za finanční podpory České agentury pro standardizaci

ROZUMÍME TECHNICKÝM NORMÁM?

(Stručná rekapitulace pro účastníky trhu se zaměřením na spotřebitele a malé a střední podniky)

Ing. Libor DUPAL , Ing, Jiří MOLÁK

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	3
ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI3	
PŘEDMLUVA – „Trh – bez norem to nejde“	3
1. CO JE TO TECHNICKÁ NORMA	4
1.1. Obecně do úvodu	4
1.2. Definiční vymezení technické normy.....	4
1.3. K závaznosti použití norem	5
2. SPECIFICKÝ STATUT NOREM S NÁVAZNOSTÍ NA TECHNICKÉ PŘEDPISY	5
2.1. Určené normy	5
2.2. Harmonizované normy	7
2.3. „Mandátové“ normy.....	7
2.4. Žádosti o normalizaci adresované evropským normalizačním organizacím	8
3. FINANČNÍ ASPEKTY TECHNICKÉ NORMALIZACE	9
3.1. Náklady na tvorbu norem.....	9
3.2. Zpoplatnění poskytnutí norem.....	9
3.3. Sponzorovaný přístup.....	9
3.4. Harmonizované normy uživatelům zdarma?	9
4. DOSTUPNOST NOREM ÚČASTNÍKŮM TRHU	10
4.1. ČSN online	10
4.2. Informační systém ÚNMZ a ČAS o předpisech a normách	10
5. ZÁVĚREM	11
Autoři.....	11
Zdroje.....	12
Z posledních svazků edice top-normy	12

Tato publikace byla připravena v rámci projektu podpořeného Agenturou ČAS

ISBN 978-80-88660-02-6 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

(Vydáno v e-formátu – ke stažení [zde](#)¹)

¹ <https://www.konzument.cz/users/publications/10-top-normy/433-rozumime-technickym-normam.pdf>; pro komerční účely anebo jiný způsob šíření našich publikací nás kontaktujte na adrese info@konzument.cz

ÚVODNÍ SLOVO

ÚVODNÍ SLOVO GENERÁLNÍHO ŘEDITELE ČESKÉ AGENTURY PRO STANDARDIZACI

Česká republika má silnou tradici technické normalizace, jež sahá až do počátku minulého století. V roce 2022 jsme si připomněli 100 let od založení národní normalizační organizace – Československé normalizační společnosti. V tradici nezávislé společnosti, založené na objektivní odborné práci, nyní již několik let pokračuje Česká agentura pro standardizaci, státní příspěvková organizace (ČAS).

Národní technická normalizace (s podporou své strategie přijaté do roku 2030) odpovídá na probíhající i budoucí technologické, ekonomické, právní, environmentální, sociální a politické výzvy. Je potěšující, že privátní i veřejný sektor vnímají, že využívání technických norem vede k lepšímu fungování vnitřního trhu EU. Normy jsou efektivním nástrojem pro zajištění volného pohybu zboží, služeb i osob. Normalizace stimuluje hospodářský růst a inovaci a zejména posiluje konkurenceschopnost České republiky, především pak malých a středních podniků, v rámci Evropské unie i mezinárodně.

Tento stav a vnímání technické normalizace společností nejsou samozřejmé, je třeba na nich dále pracovat a posilovat je. Normy jsou totiž jedním z nástrojů oprávněného zájmu, tedy prostředkem pro ochranu zdraví a bezpečnosti osob, majetku či životního prostředí. A aby takový nástroj byl skutečně efektivní, je třeba nejen správné nastavení procesů v rámci tvorby technických norem, ale také zásadní podpora používání technických norem účastníky trhu. K tomu směřuje řada aktivit Agentury.

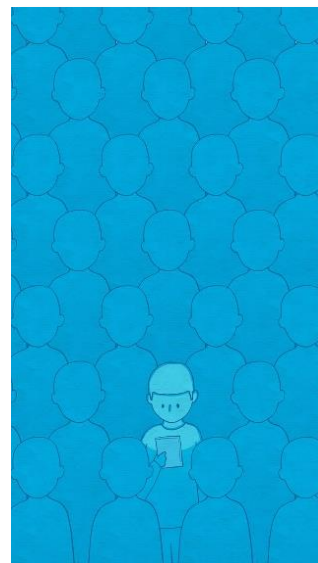
V uvedeném smyslu je naprosto stěžejní spolupráce se zainteresovanými stranami. V tomto spektru je třeba zvláště zdůraznit slabší účastníky trhu, spotřebitele, ale také malé a střední podniky, mikropodniky, živnostníky. Finanční podpora projektu, v jehož rámci byla zpracována i tato e-publikace, zaměřená na zvýšení porozumění různých typů norem těmto cílovým skupinám, je příkladem systematického úsilí Agentury.

Mgr. Zdeněk Veselý, generální ředitel ČAS

PŘEDMLUVA – „Trh – bez norem to nejde“

Text publikace, která se vám dostává do rukou, či kterou si spíše otevřete na monitoru, je při vši snaze autorů o stručné podání stále možná dosti náročný. Neděláme si iluze, že si to spotřebitel bude číst někde na pláži, i když tato publikace je pro spotřebitele prioritně zamýšlena a určena. Ale je tak podrobná proto, že byla připravována s vizí, že se bude používat spíše jako podklad pro **školení školitelů spotřebitelů** a dalších účastníků trhu (drobných podnikatelů a mikro podnikatelů).

Význam sloganu použitého v titulu Předmluvy by měl vyplynout z podstaty této publikace. V souhrnu, výrobce či poskytovatel služby nemůže bez splnění požadavků příslušných norem plnit právní předpisy, které stanovují podmínky a požadavky pro uvedení produktu na trh. Použití norem se prostě vyplatí, jak jsme před časem dokumentovali v naší iniciativě zahrnující vzdělávací aktivity zaměřené na mládež. Odkazujeme na naše videoklipy, ve kterých jsme demonstrovali, zejména mládeži a studujícím středních škol a učilišť, důležitost technických norem ohledně kvality a bezpečnosti výrobků a služeb pro různé oblasti našeho života... Pro „život kolem nás“ obecně, či v konkrétních případech pro pracovní prostředí, pro volný čas, sport či zábavu atd. (Klipy můžete shlédnout na adrese [Zde²](http://www.top-normy.cz/uvodni-stranka/proc-normy/normy-a-mladez.php)).

² <http://www.top-normy.cz/uvodni-stranka/proc-normy/normy-a-mladez.php>

Aby různé zainteresované strany na trhu technické normy správně a efektivně využívaly, musí jejich podstatě rozumět. Standardizace sama je proces dosti náročný, velmi technický. Její produkty, technické normy, jsou nezdědka nesnadno uchopitelné i odborné veřejnosti či dokonce i profesionálům (natož zájemcům z široké veřejnosti, laikům).

Proto jsme se rozhodli zpracovat tuto příručku o typech technických norem aplikovaných ve vztahu k právním předpisům. Již před několika lety podobná publikace z našeho pera vznikla a byla i východiskem pro toto inovované zpracování, tentokrát s důrazem na aktualizaci na základě aplikace nedávno vydaného nového nařízení o obecné bezpečnosti výrobků (GPSR). Toto nové zpracování zahrnuje naši rekapitulaci informací o normách „harmonizovaných“ a „určených“ ve smyslu evropské, resp. národní legislativy. Pozornost věnujeme normám „mandátovým“, kterýžto pojem blíže vysvětlujeme v publikaci.

Kvalitativní i bezpečnostní požadavky stanovené v technických normách by měly být prvotním kritériem pro spotřebitelem očekávanou úroveň kvality a bezpečnosti výrobku či služby zejména tam, kde nejsou upraveny závazně v právních předpisech. A navíc některé normy mají specifický statut, který jejich používání posiluje ve vazbě na právní předpisy. Normy *de facto* napomáhají tyto předpisy implementovat – uvádět v život.

Ing. Libor Dupal

Ředitel KABINETU PRO STANDARDIZACI, o. p. s.

Programový ředitel a předseda správní rady SDRUŽENÍ ČESKÝCH SPOTŘEBITELŮ, z. ú.,

1. CO JE TO TECHNICKÁ NORMA

1.1. Obecně do úvodu

Tvorba českých technických norem a další související aspekty technické normalizace jsou upraveny našimi zákony³, přičemž pevný, povinný rámec vymezuje i evropská legislativa⁴.

Tématem tvorby norem⁵ a jejich významu pro spotřebitele, další účastníky trhu, i trh obecně, se zabýváme ve speciálně zaměřených publikacích⁶. Zde proto můžeme rychle přejít k vlastnímu tématu publikace, totiž k odlišnostem jednotlivých typů norem, a sice harmonizovaných, určených, a v neposlední řadě „mandátových“⁷. V neposlední řadě se zde budeme věnovat i dalším aspektům standardizace, zejména ve vztahu k dostupnosti norem.

1.2. Definiční vymezení technické normy

Česká technická norma poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků, zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech. Je to dokument schválený (podrobněji viz dále) pro opakované nebo stálé použití a označený písmenným označením ČSN, jehož vydání bylo oznámeno ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (v dalším obvykle ÚNMZ).

Soustavu českých technických norem tvoří

- a) **původní** české technické normy,
- b) evropské či mezinárodní normy **přejeté překladem** a

³ Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky (v platném znění) ([Zde/Zde](#)), resp. č. 90/2016 Sb., o posuzování shody stanovených výrobků při jejich dodávání na trh (v platném znění) ([Zde](#)).

⁴ Indikativní výčet souvisejících evropských předpisů:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 ze dne 25. října 2012 o evropské normalizaci, změně směrnic Rady 89/686/EHS a 93/15/EHS a směrnic Evropského parlamentu a Rady 94/9/ES, 94/25/ES, 95/16/ES, 97/23/ES, 98/34/ES, 2004/22/ES, 2007/23/ES, 2009/23/ES a 2009/105/ES, a kterým se ruší rozhodnutí Rady 87/95/EHS a rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1673/2006/ES ([Zde](#))
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES ze dne 3. prosince 2001 o obecné bezpečnosti výrobků ([Zde](#))
- Nařízení (EU) 2023/988 o obecné bezpečnosti výrobků, kterým se mění nařízení (EU) č. 1025/2012 a směrnice (EU) 2020/1828 a zrušuje směrnice 2001/95/ES a směrnice 87/357/EHS ([Zde](#))

⁵ Zkrácený výraz „norma“ budeme v textu v dalším obvykle používat namísto úplného pojmu „technická norma“ popřípadě i namísto přesného názvu „Česká technická norma“, kde ale budeme upřednostňovat zkratku ČSN.

⁶ viz <https://konzument.cz/publikace/top-normy.php>

⁷ Pojem „mandátová“ norma není legislativně zakotven, proto zde uveden v uvozovkách. V dalším textu vysvětleno podrobněji.

c) evropské či mezinárodní normy **přejaté v původním jazyce** nebo přejaté **schválením k přímému používání**.

Tvorbu, vydávání a distribuci norem, jejich změny a zrušení zaručuje stát. Národním normalizačním orgánem České republiky (ve smyslu evropské i národní legislativy) je již výše zmíněný „úřad“ – ÚNMZ. Ten je tedy odpovědný za všechny náležitosti technické normalizace, včetně plnění povinností vyplývajících z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a z členství v mezinárodních a evropských normalizačních organizacích.

Ze zákona je ÚNMZ zmocněn zřídit Českou agenturu pro standardizaci (ČAS, popř. Agentura ČAS) jako státní příspěvkovou organizaci k zajišťování tvorby, vydávání a distribuce norem. Tuto svoji kompetenci ÚNMZ naplnil a standardizační agenturu založil – Agentura ČAS funguje od počátku roku 2018.

1.3. K závaznosti použití norem

Použití technických norem jejich uživateli – účastníky trhu je v zásadě dobrovolné. Zákon doslova říká: normy nejsou obecně závazné.

V kontrastu k tomu, obecně závazné jsou právní předpisy, u nichž se předpokládá povinnost dodržovat je obecně (samozřejmě za podmínek a v rozsahu v právním předpise stanovených). Takovýmto závazným předpisem tedy technická norma obecně není.

Existují ovšem různé nástroje, jak používání norem ve vazbě na legislativní opatření efektivně podpořit a zesílit, a v některých případech až *de facto* „zezavaznit“.

Taková povinnost postupovat při určité činnosti důsledně v souladu s normami může vzniknout především na základě ustanovení právního předpisu, který stanoví, že ve vztazích upravených tímto právním předpisem je nutno dodržovat české technické normy. Odkazy na normu v právních předpisech přitom mohou mít z hlediska jejich síly formu odkazu výlučného (povinného) nebo indikativního.

Výlučný odkaz určuje shodu s normou, na kterou se odkazuje, jako jediný způsob splnění příslušného ustanovení daného právního předpisu. Norma tak doplňuje nekompletní právní požadavek, a stává se tak vlastně součástí právního předpisu. Tím vzniká povinnost řídit se ustanoveními příslušné normy pro ty subjekty, kterých se daný právní předpis týká. I když ani v tomto případě většinou nejde o obecnou závaznost, je možno říci, že ve vztahu k plnění požadavků příslušného předpisu se odkazovaná norma nebo její část stává závaznou.

V případě **indikativního odkazu** je shoda s normou jedním z možných způsobů splnění požadavků právního předpisu. Obecný požadavek právního předpisu však může být splněn jiným způsobem. Forma indikativního odkazu je uplatněna v § 4a zákona č. 22/1997 Sb., pokud jde o harmonizované nebo určené normy.

Z konstatování v posledním odstavci vyplývá, že existují způsoby a kompetence k „určení“ vybraných norem, splněním jejichž požadavků se dosáhne předpokladu splnění požadavků právního předpisu. Pokud je takovéto určení provedeno na čistě národní (rozuměj české) úrovni, je pro takové normy zaveden termín **určené normy**. Pokud se jedná o proces evropský, jedná se o **harmonizované normy**. A v neposlední řadě se v dalším dotkneme i další specifické skupiny norem – **mandátových**.

K formě odkazu na technickou normu se hned v dalším vrátíme ve vztahu k legislativním pravidlům vlády, které se tomu s ohledem na určování norem podrobněji věnují.

2. SPECIFICKÝ STATUT NOREM S NÁVAZNOSTÍ NA TECHNICKÉ PŘEDPISY

2.1. Určené normy

Pro specifikaci technických požadavků na výrobky, vyplývajících z nařízení vlády nebo jiného příslušného technického předpisu, může ÚNMZ po dohodě s ministerstvy a jinými ústředními správními úřady, jejichž působnosti se příslušná oblast týká, určit české technické normy, další technické normy nebo technické dokumenty mezinárodních, popřípadě zahraničních organizací, nebo jiné technické dokumenty, obsahující podrobnější technické požadavky. Tyto normy jsou v právním předpisu uvedeny a legislativně zavedeny jako „určené normy“.

V právních předpisech a nařízeních vlády ČR je pak na tyto normy odkazováno. Používání těchto norem uživateli zaručuje naplnění požadavků legislativy ČR, a tedy i jednodušší a kvalifikovanější uplatnění na trhu. To je stejné, jako v případě harmonizovaných a mandátových norem (obojí viz dále), ale s podstatným rozdílem – v případě harmonizovaných a mandátových norem splňuje výrobce/dodavatel služby nejen požadavky národních právních předpisů, ale i předpisů evropských. Jako určené normy jsou ovšem nezávadka

vyhlašované evropské normy, které nebyly oznámeny ve Věstníku EU jako harmonizované či mandátové normy.

Aktuální seznamy určených norem se vztahují zejména k právním předpisům pro stavební výroby, k propojenosti evropského železničního systému a konečně k nařízení vlády č. 173/1997 Sb. v platném znění, které je balíčkem několika skupin výrobků určených pro „národní“ regulaci. Seznam sektorů, pro které byly vyhlášeny určené normy, následuje:

Určené ČSN k vyhlášce č. 257/2009 Sb. - Sedimenty na zemědělské půdě

Určené ČSN k vyhlášce č. 10/1994 Sb. - Protivýbuchové uzávěry

Určené ČSN k vyhlášce č. 239/1998 Sb. - Vrtné a geofyzikální práce

Určené ČSN k vyhlášce č. 69/2014 Sb. - Věcné prostředky požární ochrany

Určené ČSN k nařízení hl. města Prahy č. 10/2016 Sb. - Technické požadavky na stavby

Určené ČSN k nařízení vlády č. 291/2015 Sb. - Ochrana zdraví před neionizujícím zářením

Určené ČSN k nařízení vlády č. 133/2005 Sb. - Propojenost evropského železničního systému

Určené ČSN k vyhlášce č. 415/2012 Sb. - Přípustná úroveň znečištění ovzduší

Určené ČSN k vyhlášce č. 306/2012 Sb. - Vznik a šíření infekcí

Určené ČSN k nařízení vlády č. 189/2018 Sb. - Snižování emisí skleníkových plynů z pohonných hmot

Určené ČSN k nařízení vlády č. 173/1997 Sb. – Další vybrané výrobky k posuzování shody

Pod nařízením č. 173/1997 Sb. byly určené normy vyhlášeny např. pro prostředky lidové zábavy pro slavnosti a lunaparky, dočasné konstrukce (stany), zařízení a povrch dětského hřiště, nafukovací zařízení, vodní skluzavky a další.

Seznamy určených norem jsou přehledně vedeny v aplikaci, na níž je přístup ze stránek ÚNMZ – [Zde](#)⁸, resp. přímo na stránky aplikace je přístup [Zde](#)⁹.

Vyhlášení každé určené normy v soustavě ČSN úzce souvisí s odkazem na ni v příslušném právním předpisu. Forma odkazu by měla být v souladu s dokumentem ÚNMZ „Technické normy v právních předpisech“ a zejména s legislativními pravidly vlády (LPV).

Proces určování technických norem není uzavřený ani pro odbornou veřejnost. V případě návrhů na určení norem je však vhodné, aby návrh odborné veřejnosti na určení norem byl předjednaný v rámci příslušné TNK (Technická normalizační komise) a následně s jejím stanoviskem oficiálně předložen ÚNMZ k posouzení.

Zmíněná LPV se určování technických norem dle zákona č. 22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky podrobněji věnují v čl. 45 a) Odkaz na technickou normu. Doslovné znění LPV následuje:

(1) Odkazuje-li se při stanovení technických požadavků v právním předpisu na českou technickou normu, jinou technickou normu nebo technický dokument mezinárodní, popřípadě zahraniční organizace nebo jiný technický dokument, který obsahuje podrobné technické požadavky (dále jen „technická norma“), použije se přednostně indikativní odkaz. V tomto případě je třeba v právním předpisu výstižně definovat základní technické požadavky a zároveň uvést, že se považují za splněné, postupuje-li se ve shodě s určenou normou nebo její částí, definovanou v § 4a zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, která obsahuje podrobné technické požadavky. Shoda s určenou normou je jedním ze způsobů, jak prokázat splnění základních technických požadavků. Určená norma v tomto případě konkretizuje obecný, souhrnný právní požadavek. Tyto požadavky mohou být splněny i jiným technickým řešením garantujícím stejnou nebo vyšší úroveň ochrany oprávněných zájmů.

(2) Není-li možné využít indikativního odkazu, odkáže se na technickou normu v právním předpisu formou výlučného odkazu a tato skutečnost se odůvodní v důvodové zprávě (odůvodnění). Tímto se stane technická norma nebo její část pro účely právního předpisu závaznou a její používání se stane povinné. Zároveň se stanoví způsob, jakým bude odkazovaná technická norma zpřístupněna veřejnosti. Technickou normu, na kterou se v právním předpisu odkazuje formou výlučného odkazu, je nutné jednoznačným způsobem identifikovat, a to normativním odkazem uvedením označení, data vydání a úplného názvu technické normy v textu právního předpisu.

V §4a zákona 22/1997 Sb., na který odkazují LPV, je vyjádřen princip tzv. předpokladu shody s normou takto:

Splnění harmonizované české technické normy, určené normy nebo splnění zahraniční technické normy přejímající v členských státech Evropské unie harmonizovanou evropskou normu, nebo

⁸ <http://www.unmz.cz/urad/informacni-portal-unmz>

⁹ http://www.sgpstandard.cz/editor/unmz/?u=tech_poz/nehen.htm

splnění jejich částí se považuje v rozsahu a za podmínek stanovených v technickém předpisu za splnění těch požadavků stanovených technickými předpisy, k nimž se tyto normy nebo jejich části vztahují.

2.2. Harmonizované normy

Pojem harmonizované normy byl v tehdejší Evropské unii (1985) zaveden v rámci vyvíjení „nového přístupu k technické harmonizaci a normalizaci“, jehož jedním z principů bylo (a dosud je), že obsah právních předpisů se omezuje na „základní požadavky“ a technické detaily ponechává na evropských harmonizovaných normách. Později byl systém legislativně upevněn v rámci tzv. NLF – nového legislativního rámce (z angl. New Legislative Framework).

Pro účastníky trhu, a tedy i spotřebitele, je podstatné, že výrobky vyrobené v souladu s harmonizovanými normami, vypracovanými na základě žádosti Evropské komise za účelem uplatňování harmonizačních právních předpisů Unie, využívají předpoklad shody (conformity) s příslušnými základními požadavky uvedenými v platných evropských právních předpisech. Používání harmonizovaných či jiných norem je nadále „většinově“ dobrovolné a výrobce může k splnění požadavků vždy použít jiné technické specifikace.

Česká technická norma se stává harmonizovanou českou technickou normou, přejímá-li plně požadavky stanovené evropskou normou, které uznaly orgány EU jako harmonizovanou evropskou normu. Úřad oznamuje ve Věstníku Úřadu harmonizované české technické normy (stejně jako určené normy viz výše) a jejich změny nebo zrušení. V oznámení uvede též technický předpis, k němuž se tyto normy vztahují.

Seznamy harmonizovaných norem jsou přehledně k dispozici prostřednictvím stránek ÚNMZ¹⁰.

2.3. „Mandátové“ normy

Zatímco termín harmonizovaná (evropská) norma je na evropské úrovni legislativně „zakotven“, pojem mandátová norma je pouhou normalizačskou „hantýrkou“. Každý z oboru tomu rozumí, ale v oficiálních textech se chybějící termín nespodně popisuje. Doporučujeme používat pojem (byť nepohodlně dlouhý) „mandátové normy na podporu zákona o obecné bezpečnosti výrobků“. V dalším textu budeme samozřejmě používat zkrácené formy – mandátová norma.

Význam „mandátových norem“ byl dosud zářimován směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/95/ES o všeobecné bezpečnosti výrobků, a nově nařízením obdobného pojmenování vydaného pod kódem 2023/988 ze dne 10. května 2023.

Stručně je třeba nový vývoj okomentovat.

- I nadále platí, že hospodářské subjekty jsou povinny uvádět nebo dodávat na trh pouze bezpečné výrobky. Předpis dále podrobně uvádí prostředky pro to, jak to má hospodářský subjekt zajistit. Co se bere v úvahu při posouzení, zda je výrobek bezpečný? Jsou to všeobecně vlastnosti výrobku, včetně jeho návrhu, technických rysů, složení, obalu, návodu k montáži a případně k instalaci, použití a údržbě; ale také vliv na jiné výrobky, včetně vzájemného propojení těchto výrobků; součástí posouzení je prezentace výrobku, označení atd.; také kategorie spotřebitelů, kteří výrobek používají, zejména s ohledem na rizika pro zranitelné spotřebitele, jako jsou děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením.
- Tato kritéria, zde uvedená pouze indikativně, jsou často předmětem technických norem, které jsou tak nástrojem pro posouzení bezpečnosti výrobku; ale nemusí být nezbytně k dispozici. Jak má potom ale hospodářský subjekt postupovat?
- Předpoklad shody s požadavkem na obecnou bezpečnost stanovuje článek 7 nařízení 2023/988, který je věcně shodný (byť v odlišné konstrukci popisu) se zněním dosavadní směrnice, když potvrzuje, že se má za to, že je výrobek v souladu s požadavkem na obecnou bezpečnost v těchto případech:
 - o Výrobek je v souladu s příslušnými evropskými normami nebo jejich částmi, na které byly zveřejněny odkazy v Úředním věstníku Evropské unie v souladu s čl. 10 odst. 7 nařízení (EU) č. 1025/2012, pokud jde o rizika a kategorie rizik, na něž se tyto normy vztahují.

A právě toto jsou normy, které v textu této publikace nazýváme legislativní zkratkou „mandátové“; původně totiž byly v CEN/CLC vyvíjeny takové normy na základě „mandátu“ uděleného EK; později EK nevydávala „mandát“, ale „požadavek“, pojem mandátová norma se ale neoficiálně udržel. Je otázkou, jak se toto neoficiální pojmosloví bude napříště vyvíjet, protože nově bude Evropská

¹⁰ <http://www.unmz.cz/urad/informacni-portal-unmz/> / <https://www.nlnorm.cz/normy/556/harmonizovane-normy-rozdelene-podle-oblasti>

komise přijímat prováděcí akty k určení zvláštních požadavků na bezpečnost, na něž se mají vztahovat evropské normy, s cílem zajistit, aby výrobky, které těmto evropským normám vyhovují, splňovaly požadavek na obecnou bezpečnost stanovený nařízením o obecné bezpečnosti výrobků. Je zřejmé že oficiální výraz „evropská norma vypracovaná na podporu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/ 988“ je v běžné praxi nepoužitelný; proto se v našem textu držíme zavedeného neoficiálního pojmu, tedy mandátová norma;

- V případě neexistence takových evropských norem, je-li výrobek v souladu s vnitrostátními požadavky, pokud jde o rizika a kategorie rizik, na něž se vztahují požadavky na ochranu zdraví a bezpečnost stanovené ve vnitrostátním právu členského státu, v němž je výrobek dodáván na trh, za podmínky, že je toto právo v souladu s právem Unie.
- Nástroje uvedené v předcházejících odstavcích by ale hospodářským subjektům ke splnění jejich povinností dle nařízení o obecné bezpečnosti nemusely stačit. Stejně jako v předcházející směrnici, i v novém nařízení zůstává řada dalších možností, kterými jsou (indikativně)
 - evropské normy jiné než ty, na které byly zveřejněny odkazy v Úředním věstníku EU v souladu s čl. 10 odst. 7 nařízení (EU) č. 1025/2012;
 - mezinárodní normy;
 - mezinárodní dohody;
 - dobrovolné systémy certifikace nebo podobné rámce třetích stran pro posouzení souladu, zejména ty, které mají podporovat právo EU;
 - ale také národní normy vypracované v členském státě, ve kterém je výrobek dodáván na trh;
 - a také stav vývoje vědy a techniky, včetně stanoviska uznávaných vědeckých subjektů a odborných výborů, pravidla správné praxe pro bezpečnost výrobku platná v daném oboru a pozor: rozumná očekávání spotřebitelů týkající se bezpečnosti.

Je v zájmu nejen hospodářských subjektů, ale trhu obecně, včetně spotřebitelů, aby tam, kde neexistují pro konkrétní obory a sektory mandátové normy, byly zde uvedené nástroje zprostředkovány prostřednictvím vyhlášení norem jako normy určené. A to se u nás děje, viz příslušná kapitola výše.

2.4. Žádosti o normalizaci adresované evropským normalizačním organizacím

Opakovaně jsme se zmínili o tom, že jak harmonizované, tak mandátové normy vznikají na základě konkrétní žádosti EK směřované evropským normalizačním organizacím (CEN, CENELEC, ETSI). Děje se tak na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 o evropské normalizaci. Proces upravuje čl. 10 předpisu následovně (zkráceno):

- Komise může ... požádat jednu nebo více evropských normalizačních organizací, aby v dané lhůtě vypracovaly návrh evropské normy. Evropská norma musí vycházet z potřeb trhu, brát v úvahu veřejný zájem a rovněž politické cíle jasně uvedené v žádosti Komise a musí být založena na konsenzu. Komise určí požadavky ohledně obsahu, které má požadovaný dokument splňovat, a lhůtu pro jeho schválení.
- Nařízení stanovuje postupy a procesy pro uvedené, včetně časových limitů.
- Evropské normalizační organizace informují Komisi o činnostech prováděných za účelem vypracování dokumentů a Komise spolu s evropskými normalizačními organizacemi posoudí, zda dokumenty vypracované evropskými normalizačními organizacemi splňují její původní žádost.
- Pokud norma (harmonizovaná, či mandátová) splňuje požadavky, které má upravovat a které jsou stanoveny v příslušném harmonizačním právním předpisu Unie, zveřejní Komise bezodkladně odkaz na tuto harmonizovanou normu v Úředním věstníku Evropské unie nebo jej jiným způsobem zveřejní v souladu s podmínkami stanovenými v příslušném aktu harmonizačních právních předpisů Unie.

The screenshot shows the 'eNorm History' website interface. At the top, there is a search bar with the text 'Search by request title'. Below the search bar, the page title is 'European Commission standardisation requests'. A brief description states: 'This online database contains standardisation requests adopted by the Commission from 2014 on the basis of Article 10 of Regulation (EU) 1025/2012 and addressed to the European standardisation organisations (CEN, CENELEC and ETSI, the ESOs). The texts of the requests are available in English, French and German.' Two specific requests are listed:

- MIST5 Amd 2 – C(2024)3371**
COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 27.5.2024 amending Implementing Decision C(2021) 2485 as a standardisation request to the European Committee for Standardization and the European Committee for Electrotechnical Standardization as regards medical devices in support of Regulation (EU) 2017/745 of the European Parliament and of the Council and in vitro diagnostic medical devices in support of Regulation (EU) 2017/746 of the European Parliament and of the Council, as regards the scope and validity of the request and the deadlines for the joint final report and for the adoption of certain harmonised standards, contain general requirements and the requirements for certain specific standards.
Adoption date: 27 May 2024
Related legislation: 2017/45, 2017/46
- MIST1 AMD 1 – C(2024)2750**
COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 20.4.2024 amending Implementing Decision C(2020)7593 as a standardisation request to the European Committee for Standardization and the European Committee for Electrotechnical Standardization as regards personal protective equipment in support of Regulation (EU) 2016/425 of the European Parliament and of the Council.
Adoption date: 20 April 2024
Related legislation: 2016/425

Odkaz na zveřejňované žádosti EK viz [Zde¹¹](#) (obraz s náhledem stránek viz předcházející stránka).

Závěrem tohoto odstavce ještě odkazujeme na další související informace k tématu vyhlášení žádostí (mandátů) a souvisejících informací na stránky CEN a CENELEC¹².

3. FINANČNÍ ASPEKTY TECHNICKÉ NORMALIZACE

3.1. Náklady na tvorbu norem

Náklady související s tvorbou normy hradí ten, kdo požaduje její zpracování. Náklady na tvorbu norem, především českých technických norem přejímajících evropské normy, zpracovaných na základě požadavku ministerstev nebo jiných ústředních správních úřadů a náklady spojené s členstvím v mezinárodních a evropských normalizačních organizacích hradí stát.

Zásadním zákonným ustanovením je, že české technické normy nebo jejich části vydané na jakémkoliv nosiči smějí být rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem Agentury ČAS.

3.2. Zpoplatnění poskytnutí norem

Poskytnutí norem a jiných technických dokumentů Agenturou ČAS je pro žadatele zpoplatněno. Poplatek je stanoven vyhláškou MPO. Základem poplatku za poskytnutí českých technických norem a jiných technických dokumentů je počet stran poskytnutého dokumentu. Příjem z poplatku za poskytnutí českých technických norem a jiných technických dokumentů je příjmem rozpočtu Agentury ČAS. Podobně je Agentura ČAS oprávněna vybírat úplatu za odborné činnosti, jež vykonává.

MPO, ÚNMZ, ČAS a zainteresované strany hledaly způsob co nejširšího využití norem. Do zákona byl proto zahrnut „sponzorovaný přístup k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům“ (sponzorovaný přístup).

3.3. Sponzorovaný přístup

Jedná se o poměrně nový fenomén tuzemské standardizace, kterým se rozumí bezplatné poskytování přístupu k normě či normám pro koncové uživatele, v případech, kdy jsou tyto normy závazné (neboli povinné) pro účely uvedené ve zvláštním právním předpisu. Je tedy určen koncovým uživatelům na základě registrace způsobem umožňujícím dálkový přístup. Je-li tedy norma pro účely uvedené ve zvláštním právním předpisu závazná, zajistí příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad, do jejichž působnosti tento zvláštní právní předpis spadá, dohodou u Agentury ČAS sponzorovaný přístup k této české technické normě nebo jinému technickému dokumentu.

Poplatníkem poplatku za sponzorovaný přístup jsou pak ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad, které zajišťují sponzorovaný přístup. Předmětem poplatku je umožnění sponzorovaného přístupu k českým technickým normám a jiným technickým dokumentům.

Příjem z poplatku za sponzorovaný přístup je příjmem rozpočtu Agentury ČAS.

3.4. Harmonizované normy uživatelům zdarma?

Evropský soudní dvůr (ESD) v konečném rozsudku (věc C-588/21 P)¹³ rozhodl, že existuje převažující veřejný zájem, který odůvodňuje zpřístupnění požadovaných harmonizovaných norem (tzv. rozhodnutí ESD o volné dostupnosti norem). Jaké jsou souvislosti tohoto případu?

Rozsudek je konečným rozsudkem ve fázi odvolání ve věci, kterou v roce 2018 zahájily dvě nevládní organizace se sídlem v USA. Ty se domáhaly zrušení předchozího rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 14. července 2021, jímž Evropská komise zamítla jejich žádost o přístup ke čtyřem harmonizovaným normám přijatým Evropským výborem pro normalizaci (normy týkající se bezpečnosti hraček, které stanoví předpoklad shody se směrnicí o bezpečnosti hraček).

Obě nevládní organizace tvrdily, že na požadované harmonizované normy nelze uplatnit ochranu autorských práv a že nebylo prokázáno poškození obchodních zájmů CEN a jeho národních členů. Kromě

¹¹ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/?fuseaction=search.welcome>

¹² <https://www.cen.eu/work/areas/consumerproducts/pages/default.aspx>

¹³ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-03/cp240041en.pdf>

toho nesouhlasily s rozhodnutím EK, která se domnívala, že žádný převažující veřejný zájem neodůvodňuje zpřístupnění požadovaných harmonizovaných norem, a neuvedla dostatečné důvody pro své odmítnutí uznat existenci takového převažujícího veřejného zájmu.

Dopad rozhodnutí ESD je zatím nejasný. Věc samozřejmě komplikuje skutečnost, že řada harmonizovaných norem je zároveň i normou ISO. Jedna z posledních statistik uvádí, že nyní existuje

- celkem 3712 harmonizovaných norem

- 2215 CEN - 28 % shodné s ISO

- 1497 CENELEC - 55 % shodných s IEC a 15 % založených na IEC.

Právní předpisy s nejvyšším počtem harmonizovaných norem jsou strojní zařízení, nízké napětí, osobní ochranné prostředky, tlaková zařízení, stavební výrobky, zdravotnické prostředky a elektromagnetická kompatibilita.

4. DOSTUPNOST NOREM ÚČASTNÍKŮM TRHU

4.1. ČSN online

V souvislosti s předmětem této kapitoly nejdříve připomeneme funkci portálu ČSN online. ÚNMZ, resp. dnes již Agentura ČAS poskytuje snadný, rychlý a cenově dostupný online přístup k českým technickým normám a normalizačním dokumentům prostřednictvím tohoto portálu.

Systém nabízí modul pro jednotlivce (s předpokladem jen jedné licence pro jediného uživatele) a modul pro firmy (s předpokladem dvou a více uživatelů). Výše poplatku za licenci je ovlivněna též počtem stránek povolených k tisku.

Podrobné informace a vstup do ČSN online naleznete na adrese Zde¹⁴. Základní informace o normách jsou dostupné zdarma na adrese Zde¹⁵.

4.2. Informační systém ÚNMZ a ČAS o předpisech a normách

ÚNMZ již řadu let zprostředkovává přístup na informační portál Předpisy a normy¹⁶. Tento portál je velmi dobře a přehledně zpracován. S ohledem na zaměření této publikace se nabízí otázka, jak se správce vyrovnává s databázovým zpracováním ve smyslu výše popisovaného členění norem.

Práci s portálem názorně přibližují následující ukázky.

Z obrázku napravo je zřejmá struktura portálu ÚNMZ Předpisy a normy (zejména různé databázové přístupy k harmonizovaným normám a k určeným normám). Je to vstupní stránka portálu (<http://www.unmz.cz/urad/informacni-portal-unmz>).

Dalším příkladem je náhled do databáze pro harmonizované normy podle směrnice o obecné bezpečnosti výrobků. De facto se jedná o mandátové normy, v databázi zahrnuté do norem harmonizovaných (<https://www.nifnorm.cz/normy/475/databaze-harmonizovanych-norem-477?scId=&ssId=4&s=&rlD=12&sgId=&cdId=&mlD=&asId=¬ifiedBody=&query=>).

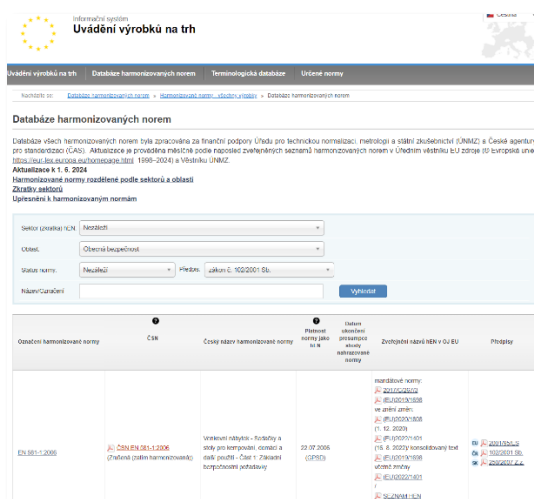
¹⁴ <http://www.agentura-cas.cz/csn-online>

¹⁵ <http://seznamcsn.agentura-cas.cz/>

¹⁶ <http://www.unmz.cz/urad/informacni-portal-unmz>

Správce portálu samostatně vede skupinu norem určených. Pokud je ta která norma mandátová, je u ní správně uvedeno, že se vztahuje ke směrnici o obecné bezpečnosti výrobků, resp. k zákonu o obecné bezpečnosti výrobků (plus k dalším předpisům, např. k nařízení vlády 173/1997 Sb. v platném znění). Na portále jsou zahrnuty mandátové normy v databázi norem harmonizovaných. Z logiky věci je to správně, resp. je to možný přístup, byť oddělená databáze by byla právně správnější. U každé položky je připojena informace, že se *de iure* nejedná o harmonizovanou normu, ale o normu mandátovou.

Uživatelé norem mají prostřednictvím portálu Předpisy a normy informaci o všech vydaných (v EU) mandátových normách, v rámci databáze harmonizovaných norem.

5. ZÁVĚREM

Normy se zvláštním statutem, totiž normy harmonizované, mandátové, či určené na národní úrovni, jsou velmi významným nástrojem k propojování právních (technických) předpisů a technických norem.

Je to zásadní z hlediska podpory trhu s ohledem na kvalitu a zejména bezpečnost výrobků i služeb.

Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci mají proto mezi svými prioritami podporu užívání norem nejen obecně, ale s ohledem na uvedenou tematiku také podporu užívání právě těchto specifických norem. A nejen jejich používání, ale kromě dalšího i zapojení do jejich tvorby tak, aby spotřebitelské zájmy byly v procesu – a ve výsledku – co nejvíce prosazovány a zohledněny. V kontinuitě sloganu z úvodu „Trh – bez norem to nejde“.

Autoři

Ing. Libor DUPAL (*1955) absolvent VŠCHT v Praze, fakulty Potravinářské a biochemické technologie, působí od r. 2002 ve Sdružení českých spotřebitelů. Je předsedou Správní rady tohoto sdružení a je ředitelem Kabinetu pro standardizaci. Velkou část profesního života věnoval kvalitě a bezpečnosti potravin, ale po řadu let se věnuje i jiným oblastem kvality a bezpečnosti výrobků a služeb, např. ve vztahu k prevenci úrazů dětí a mládeže. Je předsedou Řídicího výboru Národního programu Česká kvalita. Zastupuje ČR v evropské organizaci ANEC (Hlas evropských spotřebitelů ve standardizaci). Je autorem či spoluautorem a editorem řady publikací a článků ve vztahu k ochraně spotřebitele a podpory využívání technických norem.

Ing. Jiří MOLÁK (*1948) absolvent VŠE v Praze, fakulty Obchodní, obor ekonomika zahraničního obchodu. Od r. 2009 působí v Kabinetu pro standardizaci jako expert/konzultant pro pravidla volného obchodu a také pro s tím související infrastrukturu kvality. Velkou část profesního života věnoval těmto otázkám, včetně aktivní účasti v řadě evropských projektů technické pomoci v oblasti volného pohybu zboží, zajišťovaného řádným fungováním systémů infrastruktury kvality. Zejména v rozvojových zemích, hlavně v Asii, ale i v řadě evropských zemí usilujících o splnění podmínek pro vstup do EU, obvykle nejprve získáním označení kandidátská země. Je autorem či spoluautorem nebo editorem řady publikací a článků zabývajících se touto tematikou, která se zcela nepochybně velmi týká i hlavního tématu této publikace.

Zdroje

- Význam „určených“ norem pro trh a pro spotřebitele zvláště, edice top-normy, svazek č. 9, Libor Dupal, Kabinet pro standardizaci, o.p.s., 2018. ISBN 978-80-87719-66-4 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)
- Co dáme normám, dáváme spotřebiteli (Technické normy a jejich význam pro spotřebitele), edice ‚top-normy‘, svazek 2, Libor Dupal, Kabinet pro standardizaci, o.p.s., 2014. ISBN 978-80-87719-21-3 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)
- Legislativní pravidla vlády
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 o evropské normalizaci, (... zkráceno)
- Nařízení (EU) 2023/988 o obecné bezpečnosti výrobků (... zkráceno)
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky (v platném znění), (... zkráceno)

Z posledních svazků edice top-normy

(Níže uvedené publikace jsou vystaveny ke stažení [zde](#)¹⁷. Nejsou určeny pro komerční využití.)

- Rozumíme technickým normám? (Stručná rekapitulace pro účastníky trhu se zaměřením na spotřebitele a malé a střední podniky), svazek 24, 2024 (jen e-formát) (Dupal, Molák)
- Digitální pas výrobku: nový nástroj vnitřního trhu EU, svazek 23, 2024 (Dupal) – připravujeme
- Spotřebitel a normalizace ve službách digitální společnosti, svazek 22, 2024 (Dupal)
- Model pro poskytování kvalitní služby v ČR (top-sluzby.cz), svazek 21, 2024 (Dupal)
- Technické normy a udržitelnost, svazek č. 20, 2023 (Peková, Dupal)
- Zádržné systémy pro děti v automobilech – nově, přísněji, bezpečněji, svazek č. 19, 2023 (Dupal)
- Značka kvality „Hřiště-sportoviště-tělocvična – Ověřený provoz“ – ku prospěchu dětí i provozovatele, svazek č. 18, 2023 (Dupal)
- Logo Česká kvalita pro výrobky a služby – využití ve firemním marketingu a komunikaci, svazek č. 17, 2023 (Kouřil, Dupal)
- Technické normy ku pomoci seniorům a osobám se zdravotním postižením (V otázkách a odpovědích), svazek č. 16, 2022 (Dupal)
- Technické normy ve světě služeb cestovního ruchu (V otázkách a odpovědích), svazek č. 15, 2022 (Dupal)
- Univerzální nabíječky nově – s podporou technických norem (V otázkách a odpovědích), edice top-normy, svazek č. 14, 2022 (Dupal)
- Bezpečný provoz veřejných herních a sportovních zařízení pro děti a mládež – Pravidla praxe podle technických norem, nejen pro provozovatele, svazek č. 13, 2022 (Dupal)
- Chytrá měřidla energií a spotřebitel, svazek č. 12, 2021 (Dupal)

ČESKÝ INSTITUT PRO AKREDITACI, O.P.S.

ČIA je členem mezinárodních organizací a signatářem multilaterálních dohod o vzájemném uznávání

- EA Evropská organizace pro spolupráci v oblasti akreditace (EA)
- ILAC Mezinárodní spolupráce v oblasti akreditace laboratorů (ILAC)
- IAF Mezinárodní akreditační fórum (IAF)
- Fórum akreditačních a licenčních orgánů (FALB)

Český institut pro akreditaci, o.p.s. akredituje:

- ✓ zkušební laboratoře
- ✓ kalibrační laboratoře
- ✓ zdravotnické laboratoře
- ✓ certifikační orgány provádějící certifikaci produktů
- ✓ certifikační orgány provádějící certifikaci systémů managementu
- ✓ certifikační orgány provádějící certifikaci osob
- ✓ validační a ověřovací orgány
- ✓ inspekční orgány
- ✓ poskytovatele zkoušení způsobilosti
- ✓ výrobce referenčních materiálů
- ✓ environmentální ověřovatele programu EMAS

ČIA, Hájkova 2747/22, 130 00 Praha 3, tel.: +420 272 096 222, mail@cai.cz, www.cai.cz

¹⁷ <https://konzument.cz/publikace/top-normy.php>

Edice ‚top-normy‘

Kabinet pro standardizaci

Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10

tel.: +420 602 56 18 56

e-mail: info@top-normy.cz

www.top-normy.cz

Pro Kabinet pro standardizaci vydalo publikaci Sdružení českých spotřebitelů (SČS).

Publikace SČS a Kabinetu pro standardizaci jsou pro Vás a Vaši osobní potřebu dostupné zdarma v našem sídle (do rozebrání) a elektronicky i na adrese <https://www.konzument.cz/publikace.php>. Pro komerční účely anebo jiný způsob šíření našich publikací nás kontaktujte na adrese info@konzument.cz.

Edice top-normy

ROZUMÍME TECHNICKÝM NORMÁM? (Stručná rekapitulace pro účastníky trhu se zaměřením na spotřebitele a malé a střední podniky), edice top-normy, svazek č. 24 (jen elektronický formát, ke stažení na adrese <https://www.konzument.cz/users/publications/10-top-normy/433-rozumime-technickym-normam.pdf>), 1. vydání, autoři © Ing. Libor Dupal, © Ing, Jiří Molák, vydalo © Sdružení českých spotřebitelů, z. ú., pro Kabinet pro standardizaci, srpen 2024.

ISBN 978-80-88660-02-6 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

Partneři projektu

